

آنچه که در رابطه با مشاوره تحصیلی باید بدانید

کتابی برای مشاوران، معلمان و والدین

مؤلف: مهرداد دگر

کتابی برای مشاوران، معلمان و والدین << آنچه که در رابطه با مشاوره تحصیلی باید بدانید

مؤلف: مهرداد دگر

آنچه که در رابطه با مشاوره تحصیلی باید بدانید

(کتابی برای مشاوران، معلمان و والدین)

تالیف:

مهسا دادگر

سرشناسه	دادگر، مهسا، ۱۳۷۴-
عنوان و نام پدیدآور	آنچه که در رابطه با مشاوره تحصیلی باید بدانید : (کتابی برای مشاوران، معلمان و والدین)/تالیف مهسا دادگر.
مشخصات نشر	تهران: یافته، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	۱۲۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۴۸۵۷-۲۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۲۰ - ۱۲۳.
عنوان دیگر	کتابی برای مشاوران، معلمان و والدین.
موضوع	مشاوره آموزشی Educational counseling مشاوره در آموزش و پرورش Mentoring in education پیشرفت تحصیلی Promotion (School)
رده بندی کنگره	۵/LB۱۰۲۷:
رده بندی دیویی	۴۲/۳۷۱:
شماره کتابشناسی ملی	۹۷۰۶۸۶۰:
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیپا

نشر یافته: ناشر کتاب‌های دانشگاهی

عنوان: آنچه که در رابطه با مشاوره تحصیلی باید بدانید (کتابی برای مشاوران، معلمان و والدین)

تألیف: مهسا دادگر

صفحه‌آرایی و ویراستاری: نسیم ناصری مقدم

چاپ و صحافی: مؤسسه مهراد

طراحی جلد: امین حیدری

چاپ اول: ۱۴۰۳ شمارگان: ۱۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۸۵۷-۲۲-۴

حق چاپ محفوظ است.

تهران، خیابان فخر رازی، خیابان شهید وحید نظری، پلاک ۸۵، طبقه چهارم

فهرست مطالب

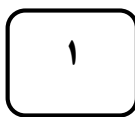
فصل اول: تعریف مشاوره تحصیلی.....	۹
مقدمه.....	۱۰
تاریخچه مشاوره تحصیلی در ایران.....	۱۰
تعریف راهنمائی.....	۱۴
راهنمائی تحصیلی:.....	۱۶
تاریخچه راهنمائی شغلی و حرفه ای.....	۱۷
تعریف راهنمائی شغلی و حرفه ای.....	۱۹
تاریخچه راهنمائی شغلی در ایران.....	۲۱
هدف های ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای از نظر بری فیلد ۱۹۴۸.....	۲۳
هدف های ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای در دوره ابتدائی:.....	۲۳
هدف های ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای در دوره راهنمائی:.....	۲۳
هدف های ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای در دوره دبیرستان:.....	۲۳
روش های ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای:.....	۲۴
محاسن روش گروهی:.....	۲۵
معایب روش گروهی:.....	۲۵
روشهای کسب اطلاعات شغلی و حرفه ای.....	۲۵
وسایل آموزش اطلاعات شغلی و حرفه ای:.....	۲۶

بانک اطلاعات شغلی	۲۷
تعریف بانک اطلاعات شغلی:	۲۷
نحوه جمع آوری اطلاعات برای تکمیل بانک اطلاعات تحصیلی و شغلی	۲۷
تعریف کار	۲۸
تعریف کار در فرهنگ فارسی معین:	۲۹
تعریف استعداد	۳۰
رغبت:	۳۱
انواع رغبت:	۳۱
تحقیق میلتن و مک لین ۱۹۵۵	۳۲
هدفهای اصلی برنامه‌های راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه ای در ایران عبارتند از:	۳۴
کار سرچشمه تمام زیانهاست	۳۵
معرفی شغل مشاور تحصیلی	۳۵
رویکردهای نظری در زمینه مشاوره تحصیلی - شغلی دانش آموزان	۳۸
نقش مشاوره شغلی در دبیرستان	۴۱
نقش فن آوری اطلاعات در مشاوره و راهنمایی شغلی	۴۱
اهداف مراکز مشاوره شغلی و راهنمای شغلی:	۴۵
مزایای مراکز مشاوره ای و راهنمای شغلی الکترونیکی:	۴۶
ابزار و تجهیزات مورد نیاز برای طراحی مراکز مشاوره شغلی و راهنمای شغلی الکترونیکی:	۴۶

نتیجه گیری:	۴۷
فصل دوم: تاثیر مشاوره تحصیلی بر دانش آموزان	۴۹
مقدمه	۵۰
تاثیر مشاوره تحصیلی بر موفقیت دانش آموزان	۵۰
جایگاه مشاوره در پیشرفت تحصیلی و رشد عاطفی و اجتماعی دانش آموزان	۵۲
فایده و اهمیت مشاوره و راهنمایی :	۵۴
تعاریف راهنمایی و مشاوره :	۵۶
تعریف مشاوره :	۵۷
اهداف مشاوره و راهنمایی :	۵۷
ضرورت فعالیت های راهنمایی و مشاوره در مدارس:	۵۹
نقش های راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش :	۶۲
نقش مشاور در مدارس	۶۴
نقش مشاور در امور تحصیلی :	۶۵
نقش مشاوران در تأمین بهداشت روانی دانش آموزان :	۶۶
وظایف کادر آموزشی و اداری مدرسه در قبال مشاوره و راهنمایی :	۷۰
جایگاه مشاوره در پیشرفت تحصیلی و رشد همه جانبه عاطفی و اجتماعی دانش آموزان	۷۱
پیشرفت تحصیلی	۷۲
عواملی که مربوط به دانش آموزان است و باعث افت تحصیلی می شود	۷۴

جایگاه مشاور در دوره عمومی:	۸۰
راهکارهایی برای ایجاد جایگاه مشاوره در دوره عمومی	۸۲
اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره	۸۳
اهمیت و ضرورت توجه به راهنمایی و مشاوره در سازمان آموزش و پرورش	۸۳
هدفهای فرایند مشاوره	۸۵
هدفهای برنامه ی راهنمایی تحصیلی	۸۵
مهارتهای مشاوران	۸۶
راهنمایی تحصیلی در دبیرستان	۸۷
راهنمایی دانش آموزان توسط مشاور	۸۸
شرایط انجام مشاوره تحصیلی	۸۸
مشاوره تحصیلی در زمینه کاهش اضطراب از امتحان	۸۸
مشاوره تحصیلی در زمینه آموزش شیوه های صحیح مطالعه و روشهای بهسازی حافظه	۸۹
مشاوره تحصیلی در زمینه بررسی افت تحصیلی	۸۹
مشاوره تحصیلی در زمینه انتخاب رشته و راهنمایی شغلی	۹۰
نتیجه گیری	۹۰
فصل سوم: ضرورت همراهی والدین با مشاوران تحصیلی	۹۳
مقدمه	۹۴
اهمیت نقش خانواده در فرزندان	۹۴

دوره ابتدایی و نقش پذیری در آن.....	۹۵
نقش ارتباط در اولین جایگاه تربیت.....	۹۵
وظایف خانواده ها در خصوص وضعیت تحصیلی فرزندان دبستانی خود.....	۹۶
عوامل موثر بر یادگیری و وظایف خانواده ها.....	۹۷
ضرورت ارتباط خانه و مدرسه.....	۹۷
روش های برقراری ارتباط میان خانه و مدرسه.....	۹۸
همکاری خانه و مدرسه در امور آموزش دانش آموزان.....	۹۹
همکاری خانه و مدرسه در امور رفتاری دانش آموزان.....	۱۰۰
موانع مشارکت اولیا در مدرسه.....	۱۰۱
موانع مشارکت اولیا از سوی مدرسه.....	۱۰۲
موانع مشارکت از سوی اولیا.....	۱۰۳
راهکارهای افزایش مشارکت اولیا در مدرسه.....	۱۰۴
نقش مشاور در امور تحصیلی.....	۱۱۰
نقش مشاوران در تأمین بهداشت روانی دانش آموزان.....	۱۱۱
وظایف کادر آموزشی و اداری مدرسه در قبال مشاوره و راهنمایی.....	۱۱۶
نتیجه گیری.....	۱۱۸
فهرست منابع.....	۱۲۰

فصل اول:

تعريف مشاوره تحصیلی

مقدمه

مشاور تحصیلی کسی است که در ارتباط با مشاوره صحیح دانش آموزان برای ارتقاء سطح علمی آنها در جهت موفقیت در آزمون‌های مهم و سرنوشت ساز دانش آموز مانند آزمون سراسری یا دیگر آزمون‌های علمی سطح بالا به آنها کمک میکنند تا از وقت، استعداد و منابع در دسترس خود به نحو احسن استفاده کنند و به نتیجه برسند.

مشاور تحصیلی کسی است که در زمان معین برای دانش آموز برنامه ریزی تدارک می بیند که در درجه اول مطابق با شرایط زندگی و منابع دانش آموز مورد نظر باشد و در درجات بعدی بتواند در زمان مشخص دانش آموز را به موفقیت دلخواهش برساند و در مسیر پیشرفت تحصیلی به دانش آموز کمک کند.

مشاوره تحصیلی انواع گوناگون دارد چرا که هر مشاوره تحصیلی برنامه ریزی های اختصاصی مربوط به تجربیات خودش را دارد و دانش آموزان در این مورد باید دقت کنند که کدام مشاوره تحصیلی توانسته از موفقیت‌های بیشتری کسب کند و از رزومه معتبرترین برخوردار است.

تاریخچه مشاوره تحصیلی در ایران

براساس آنچه از تاریخچه مشاوره تحصیلی موجود است، آغاز کلی فرآیند مشاوره با کارهای فرانک پارسونز در سال‌های ۱۹۰۷ و ۱۹۰۸ که او را پدر راهنمایی شغلی و حرفه‌ای می‌دانند در شهر بستون آمریکا بود. اما در ایران مساله راهنمایی و مشاوره و تهیه مقدمات آن بین سال‌های ۱۳۳۷ تا ۱۳۵۰ شروع شد و جریان پیدا کرد.

از سال‌های ۱۳۳۷ با برگزاری سمینارهای متعددی طرح مشاوره و راهنمایی در آموزش و پرورش مطرح و برای پیشرفت و گسترش این طرح اقدامات متعددی انجام شد. دوره‌هایی ترتیب داده شد

تا دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت با برنامه راهنمایی آشنا شوند. اعزام مشاوران به مدارس، تهیه مقالات و بروشورهای مختلف، تهیه پرونده‌های تحصیلی و تربیتی، تهیه پرسشنامه‌های مختلف و ایجاد مراکز مشاوره و راهنمایی در برخی از مراکز استان‌ها از جمله اقداماتی است که در این دوره به عمل آمد. در سال‌های ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ کنفرانس‌هایی که در مشهد و آبادان تشکیل شد، لزوم راهنمایی در مدارس را تاکید کردند تا اینکه در سال‌های ۱۳۴۴ و ۱۳۴۵ در دانشسرای عالی تهران درس مشاوره و راهنمایی، جزو دروس رسمی قرار گرفت. از مهر ماه ۱۳۵۰ که اولین کلاس دوره راهنمایی تحصیلی تشکیل شد تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ که انقلاب اسلامی به پیروزی رسید و در زمینه اجرای برنامه راهنمایی، فعالیت‌های زیادی صورت گرفت که آشنا ساختن والدین و مربیان و دانش‌آموزان با برنامه‌های مشاوره و راهنمایی به اعزام مشاورین به مدارس، تهیه پرونده تحصیلی، آزمایش و اجرای آنها از آن جمله است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی برنامه راهنمایی با توجه به اهداف جدید مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت و نتیجه آن سیستم معلم- مشاور بود که هم به تدریس و هم به مشاوره می‌پرداختند. پس مدتی برای تهیه هدف‌های هماهنگ با اهداف انقلاب برنامه راهنمایی و مراکز مشاوره حذف و تحلیل گردید و به جای آن طرح مربیان پرورشی با عنوان متولیان انقلاب در مدارس طرح‌ریزی و اجرا شد. این طرح به تدریج مسوولان را متوجه نیاز به مشاوره و راهنمایی در مدارس کرد. تا اینکه در سال ۱۳۶۴ هسته‌های مشاوره و راهنمایی مجدداً در مناطق آموزش و پرورش تاسیس گردید. در حال حاضر برنامه‌های مشاوره‌ای مدارس به سمت تخصصی شدن و خدمات مشاوره‌ای سوق داده شده است و طرح‌هایی چون «طرح احیا نقش مشاوره‌ای معلمان» در حال اجرا است.

رشد سریع جمعیت دانش آموزی و لزوم توجه به استعداد ها و تفاوت های فردی آنان و همچنین گسترش علوم و تکنولوژی و توسعه رشته ها و گرایش های تحصیلی و نیز تجدید نظر در نظام آموزش و پرورش، توجه به برنامه رahnمائی را به عنوان یک ضرورت مطرح نموده است.

- رahnمائی تحصیلی بطور عام از آن زمان آغاز گردید که انسان آموزش را آغاز کرد
- واژه رahnمائی تحصیلی اول بار در سال ۱۹۱۴ میلادی توسط کلی و سپس برونر از دانشگاه هاروارد بکار گرفته شد.
- هدف : کمک به دانشجویان برای انتخاب رشته تحصیلی و کسب سازگاری بیشتر با محیط پیرامون بود.
- در ایران رahnمائی تحصیلی مبتنی بر طرح و نقشه در سال ۱۳۳۲ با کمک وزارت کار و سازمان صنایع کشور و هیات عمران بین المللی برای انتخاب و انتصاب صحیح کارمندان آغاز و پی ریزی شد و چند سالی ادامه یافت.
- پس از تهیه آزمون های روانی و تاسیس دوره های کار آموزی، گزینش کارکنان برخی وزارتخانه ها و ارتش و نیروی هوائی بدان طریق انجام گرفت.
- در سال ۱۳۳۴ دایره تحقیقات روانشناسی در اداره مطالعات و برنامه های وزارت آموزش و پرورش بوجود آمد.
- در سال ۱۳۳۷ کنفرانس های آموزش متوسطه در مشهد و آبادان تشکیل گردید و تاسیس دوره رahnمائی تحصیلی در آموزش و پرورش به منظور کمک به دانش آموزان برای انتخاب رشته و اشتغال در آینده آنان ضروری تشخیص داده شد.
- در سال ۱۳۳۸ کارشناسانی از وزارت آموزش و پرورش جهت تحصیل در باره برنامه های رahnمائی به خارج از کشور اعزام شدند. در ۱۲ بهمن سال ۱۳۴۷ دفتر کل آموزش رahnمائی

تحصیلی تاسیس شد. سرانجام در سال ۱۳۵۰ مدارس راهنمایی تحصیلی کار خود را رسماً آغاز کردند.

- در سال ۱۳۵۰ تعداد ۲۶۱ نفر از فارغ التحصیلان رشته مشاوره و روان شناسی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد به عنوان مشاور در مدارس راهنمایی شروع بکار کردند.
- این طرح تا سال تحصیلی ۵۸-۵۹ ادامه و سرانجام در خرداد ماه ۱۳۵۹ به دلیل تجدید نظر در محتوا و روشهای آن رسماً تعطیل گردید.
- پس از گذشت ۵ سال از تعطیلی مشاوره، نیاز به خدمات راهنمایی و مشاوره بویژه در بعد روان شناختی آن مسئولان آموزش و پرورش را بر آن داشت تا در سالهای ۶۴-۶۵ با تشکیل ستادهای تربیتی در مدارس، شورای بررسی مشکلات رفتاری در ادارات آموزش و پرورش نواحی و مناطق و هسته های مشاوره در ادارات کل به بخشی از نیازهای دانش آموزان در زمینه های مشکلات روانی - اجتماعی پاسخ دهند. و هسته مشاوره مرکزی در دفتر تحقیقات و آموزش امور تربیتی وقت، کار برنامه ریزی، هدایت و نظارت بر فعالیتهای مشاوره ای در کشور را بر عهده داشت.
- در سال ۱۳۶۶ اولین گروه از داوطلبان رشته مشاوره به منظور تحصیل در این زمینه وارد دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور شدند.
- در سال ۱۳۶۹ با اصلاحاتی در ساختار و تشکیلات راهنمایی و مشاوره آموزش و پرورش توجه به این فعالیت بیشتر شد و دفتر مشاوره و تحقیق جایگزین دفتر تحقیقات و آموزش امور تربیتی گردید.

تعریف راهنمایی

هر صاحب نظری بر اساس اعتقاد و نگرش و دیدگاه خود تعریف خاصی از راهنمایی ارائه می دهد.

- راهنمایی به معنی نشان دادن راه و ارشاد و هدایت کردن است، مفهوم وسیع و گسترده ای دارد و پند، مطالعه کتاب یا جدول یا مقاله، گوش دادن به یک سخنرانی و خطابه را نیز در بر می گیرد.
- راهنمایی، بصیرت فرد را در زمینه ای افزایش می دهد و موجبات شناخت فرد و نیل او به درجات بالاتری از رشد و کمال را میسر می سازد.
- راهنمایی مجموعه فعالیتهای مستمر و منظمی است که از جانب شخصی آگاه انجام می گیرد و بدان وسیله فرد خصوصیات خود و عوامل محیطی را می شناسد و می تواند در زمینه های گوناگون تصمیمات درست و منطقی اتخاذ کند و تواناییهای بالقوه اش را شکوفا سازد.

شرتزر و استون (۱۹۷۴) Shertzer- Stone

- راهنمایی را جریان یاری دهنده ای می انگارند که در خود شناسی و نیز شناخت محیط فرد را یاری می دهد.

ترکسلر (۱۹۵۲) Traxler

از طریق راهنمایی شناخت توانایی ها، رغبت ها و محدودیتهای برای فرد ممکن می شود و بدان وسیله فرد قادر می شود تصمیمات معتدل تر و واقعی تر اتخاذ کند تا بتواند با توجه به اهدافش زندگی سالم و سازنده ای را سپری سازد.

پاترسون (۱۹۷۴) Patterson

راهنمایی کمکی منظم و سنجیده است که فرد بدانوسیله به تواناییهای و محدودیت های خود آگاه می شود، رفتار و حالات خود را در موقعیت های مختلف می شناسد، در انتخاب دروس یا رشته تحصیلی می تواند تصمیم درست بگیرد، شغل مناسبی را برگزیند و در نهایت به رشد و کمال مطلوب برسد.

بطور کلی:

- راهنمایی جریان کمک کننده ای است که بوسیله یک سلسله فعالیتهای منظم و سازمان یافته به رشد متعادل و همه جانبه انسان می انجامد و موجبات بهره گیری بیشتر از حداکثر تواناییهای بالقوه فرد را در نظام آموزش و پرورش (رسمی و غیر رسمی) فراهم می آورد. از این دیدگاه راهنمایی و آموزش و پرورش از یکدیگر قابل تجزیه نیستند و راهنمایی وسیله ای است که روال رشد دانش آموز را تسریع و تسهیل می کند. (شفیع آبادی ۱۳۶۷)

دکتر عبدالله شفیع آبادی متولد ۱۳۲۲ در بجنورد - دیپلم ریاضی در سال ۱۳۴۲ - لیسانس مشاوره از دانشگاه ایللی نوئیز آمریکا در سال ۱۳۵۱ - دکترای مشاوره از دانشگاه ایللی نوئیز آمریکا در سال ۱۳۵۴ - استاد یار، دانشیار و استاد دانشگاه علامه طباطبائی از سال ۱۳۵۴ - عضو انجمن مشاوران آمریکا - عضو و موسس هیات مدیره انجمن مشاوران ایران - اولین دانش آموخته مقطع دکترای رشته مشاوره - اولین کتاب در باره نظریه های شغلی را به زبان فارسی تالیف کرده است - می گوید: نگرشم به زندگی خیلی زیباست. زندگی، تلاش است و تلاش و شدن و شدن و هر روز بهتر از گذشته شدن و کاملتر شدن و کمک به دیگران در حد توانایی و قانونمند زندگی کردن.

راهنمایی از نظر موضوع به انواع تحصیلی، شغلی، خانوادگی و بهداشتی تقسیم می شود. که هر کدام به دو صورت فردی و گروهی قابل اجرا است.

راهنمایی تحصیلی:

- جریان یاری دهنده و منظمی است که دانش آموز را در انتخاب مناسب دروس - رشته تحصیلی و ارتباط بین رشته های تحصیلی و مشاغل - اطلاع از قوانین و مقررات آموزشی و انضباطی مدرسه - کمک به سازگاری و موفقیت در تحصیلات - باعث تسریع و تسهیل رشد همه جانبه دانش آموز - تقلیل مشکلات اخلاقی و انضباطی - افزایش اعتماد به نفس - کاهش افت تحصیلی - ایجاد رغبت - شناسایی تواناییها و ضعف های خود - شناخت امکانات جامعه - آشنایی با شیوه های صحیح مطالعه - ایجاد علاقمندی و رضایت خاطر به مطالعه و یادگیری و ... یاری می دهد و نیازمند همکاری همه کارکنان مدرسه و موسسات و نهاد های اجتماعی می باشد.

وجود راهنمایی تحصیلی در تمام مقاطع تحصیلی یک ضرورت اجتناب ناپذیر است.

انتخاب رشته تحصیلی، مهمترین تصمیم فردی که شالوده زندگی آینده دانش آموز بر آن استوار است.

راهنمایی خدمات و فعالیتهای متعدد و متنوعی دارد که مشاوره یکی از اساسی ترین و مهمترین آنهاست. (راهنمایی جنبه پیشگیری و مشاوره بر حل مشکلات تاکید دارد. مشاوره یکی از خدمات و فنون اجرائی راهنمایی است و اصطلاحاً "قلب راهنمایی محسوب می شود و با پند و اندرز دادن به مراجع کاملاً" تفاوت دارد.)

می توان گفت در مشاوره:

اولاً "برقراری محیطی سرشار از امنیت و تعامل پویا بین مراجع و مشاور ضروری است.

ثانیا "مشاور نقش کمک دهنده و نه تحمیل کننده ای بر عهده دارد.

ثالثا "هدف مشاوره، خود شناسی بیشتر و یادگیری تصمیم گیری مناسب و قبول مسئولیت مراجع است.

رابعا "مراجع از طریق مشاوره شیوه های انتخاب و طرح ریزی و ادامه یک زندگی معقول و موفقیت آمیز را می آموزد و در آینده می تواند مشکلاتش را حل کند و برای هر مشکلی به مشاوره مراجعه نکند. (شفیع آبادی)

مشاوره: جریان کمکی و تخصصی بین مراجع و مشاور است.

راهنمایی مفهوم وسیعی دارد و تمام برنامه ها و فعالیتهایی را شامل می گردد که به منظور کمک به فرد در زمینه های مختلف نهیه می شوند.

تاریخچه راهنمایی شغلی و حرفه ای

راهنمایی شغلی و حرفه ای نظیر سایر رشته های علمی تاریخچه دقیق و مشخص دارد و مسیری تکاملی را طی کرده است و برخی از سالها حائز اهمیت خاصی می باشد. اصطلاح راهنمایی شغلی برای اولین بار در جهان در سال ۱۹۱۴ بطور رسمی در کنگره ای در بوکسل بکار رفته است.

سال ۱۹۰۶ میلادی

با کار فرانک پارسونز (پدر راهنمایی شغلی و حرفه ای) در بستن آمریکا آغاز گردید.

پارسونز از موسسه برید وینر کارش را با یافتن روشهای کمک به نوجوانان بزهکار که از نظر شغلی با مشکلاتی مواجه بودند شروع نمود.

از نظر پارسونز راهنمایی شغلی و حرفه ای عبارت از کمک به فرد می باشد که بدان وسیله شغلی را انتخاب کند، برای انجام آن آماده گردد و بطور موفقیت آمیزی بدان ادامه دهد.

از سال ۱۸۹۵ خدمات مشاوره ای بطور غیر رسمی در برخی مدارس آمریکا ارائه مشد. در سال ۱۹۰۸ موسسه ای بوجود آمد که هدف آن کمک به نوجوانانی بود که ترک تحصیل نموده و نتوانسته بودند به کاری اشتغال ورزند.

اولین خدمات راهنمایی شغلی و حرفه ای بطور رسمی در سال ۱۹۱۳ از طریق موسسه اطلاعات شغلی و حرفه ای در بستن ارائه گردید. و اولین مجله حرفه ای یعنی بولتن حرفه ای در سال ۱۹۱۵ میلادی انتشار یافت.

سال ۱۹۱۲

(شرکت آمریکا در جنگ جهانی اول و نیاز به افراد متخصص در زمینه های گوناگون میدانهای جنگ)

رابرت یرکس (Yerkes) و گروه ایشان : اولین عاملی را که در آن زمان برای موفقیت شغلی بیان نمودند بالا بودن هوشبهر افراد بود. در سال ۱۹۲۱ اولین آزمونهای هوشی یعنی آرمی آلفا - آرمی بتا را تهیه کردند و تعدادی از سربازان را با این آزمونها مورد سنجش و ارزشیابی قرار دادند. (بعدها رابطه هوشبهر ۱۸۴۲۳ نفر را که قبلاً "مورد سنجش قرار داده بودند با نوع مشاغل آنها تعیین نمودند)

اولین پرسشنامه شغلی و حرفه ای را در سال ۱۹۲۲ پاترسون تهیه کرد.

سال ۱۹۲۷

تحقیقات اولیه برای اندازه گیری رغبت آغاز و پی ریزی گردید. تهیه پرسشنامه استرانگ که پس از تکمیل بعداً یکی از مهمترین پرسشنامه ها می باشد.

سال ۱۹۳۳

تشکیل مرکز اشتغال و کاریابی، در آمریکا اقداماتی برای ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا برای توزیع کارگر بوجود آمد. (هر کس تقاضای کار می کرد از طریق این مرکز با توجه به خصوصیات فردی و نیازهای شغلی جامعه به شغل مناسبی گمارده می شد. حدود ۱۰۰۰۰۰ نفر)

سال ۱۹۵۱

گینز برگ اقتصاددان معروف آمریکا و همکارانش کتاب انتخاب یک حرفه را منتشر کردند. در این کتاب نظریه های انتخاب شغل بیان شده بود و همچنین شغل را فرآیندی تکاملی دانستند که از زمان کودکی تا سنین کهنسالی ادامه می یابد. قبلاً می گفتند انتخاب شغل در سالهای آخر دبیرستان صورت می گیرد. در سالهای اخیر در آمریکا از کامپیوتر به عنوان یکی از ابزار و وسایل راهنمایی شغلی و حرفه ای استفاده می شود.

تعریف راهنمایی شغلی و حرفه ای

برنامه های راهنمایی شغلی به فرد کمک می کند تا با توجه به خصوصیات جسمی، ذهنی، روانی و اجتماعی خود مناسب ترین شغل را انتخاب کند. (هر کسی را بهر کاری ساخته اند)

از نظر ساندرسون ۱۹۵۴

راهنمایی شغلی و حرفه ای با طرح ریزی، آمادگی و سازش فرد با شغل انتخاب شده سر و کار دارد. از طریق راهنمایی شغلی و حرفه ای به فرد کمک می شود که پس از بررسی دنیای مشاغل و شناسایی خصوصیات شخصی، شغلی را انتخاب نماید و سپس برای انجام شغل مورد نظر از طریق گذران دوره های آموزشی آماده شود و در دوره اشتغال با رضایت کافی به انجام شغل مورد نظر ادامه دهد. (در این تعریف اولاً "راهنمایی شغلی و حرفه ای جریانی پیوسته و مداوم است و ثانیاً" بر تمام جنبه های شخصیت و شناسایی کامل فرد تاکید می شود.)

از نظر سوپر ۱۹۴۹

راهنمایی شغلی و حرفه ای فعالیتی است که بدان وسیله اطلاعات لازم و ضروری در باره مشاغل مختلف در اختیار مراجع قرار می گیرد.

از نظر فرانک پارسونز ۱۹۰۹ (بنیانگذار نهضت راهنمایی شغلی)

راهنمایی شغلی کمک به فرد است تا شغل مناسبی را انتخاب کند، برای انجام آن آماده گردد، و بطور موفقیت آمیزی به اشتغال ادامه دهد.

از دیدگاه پارسونز راهنمایی شغلی سه مرحله دارد.

- اول شناخت کامل تواناییها، رغبت ها و نیز محدودیت های فرد.
- دوم شناخت مشاغل متعدد و امکانات شغلی جامعه.
- سوم برقراری سازش منطقی بین خصوصیات فردی و شرایط شغلی.

تاریخچه راهنمایی شغلی در ایران

از گذشته های بسیار دور و همزمان با اشتغال و تقسیم وظایف و مسئولیتها بین انسانها بوجود آمده است.

بطور عام با نظام استاد - شاگردی آغاز گردیده است.

در دوره ساسانیان پدر شخصا به راهنمایی شغلی فرزندش می پرداخت.

در دوره هخامنشی فرزندان نجبا و اشراف در ۱۶ یا ۱۷ سالگی یادگیری مشاغل دبیری - مهندسی - آمارگری - حسابداری و پزشکی و ستاره شناسی را نزد استادان فن آموزش می دیدند.

در دانشگاه جندی شاپور رشته های معماری - فلزکاری - سفال سازی - دارو سازی - پزشکی و هندسه تدریس می شده است.

کیکاوس بن اسکندر در قابوسنامه چند باب را در زمینه اشتغال به کارهای مهم و آداب و اوصاف صاحبان مشاغل نگاشته است.

خواجه نصیرالدین طوسی معتقد است که معلم باید طبیعت کودک را بشناسد و استعداد او را کشف کند و برای او رشته تحصیلی معین کند و هنری را به او بیاموزد.

اولین مدرسه دولتی در سال ۱۲۶۸ به همت امیر کبیر با تعداد ۷ نفر معلم خارجی در رشته های پیاده نظام، سواره نظام، توپخانه، مهندسی، پزشکی و جراحی، دارو سازی و کان شناسی تاسیس شد. در سال ۱۲۶۷ نیز تعدادی محصل جهت تحصیل در رشته های گوناگون به فرانسه اعزام شدند.

در سال ۱۳۱۳ شمسی با تاسیس دانشگاه تهران دانشکده های طب و دندانسازی و دارو سازی کار خود را آغاز کردند.

در سال ۱۳۲۶ با تاسیس دانشسراها و دبیرستانهای کشاورزی بتدریج مدارس حرفه ای و هنرستانها در مرکز شهرستانها بوجود آمدند.

گر چه راهنمایی شغلی از نظر مسیر تاریخی بر راهنمایی تحصیلی تقدم دارد، ولی در عمل راهنمایی تحصیلی مقدمه ای برای راهنمایی شغلی است.

(راهنمایی تحصیلی پایه و اساس محکمی برای راهنمایی شغلی محسوب می شود)

برای آنکه وقت فرد و سرمایه مملکت به هدر نرود باید تحصیلات فرد با شغل او هماهنگ و همسو باشد.

اصول ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای از نظر تایلر ۱۹۵۳

- ✓ توجه به وقت مراجع
- ✓ ایجاد رابطه حسنه با مراجع . (رابطه حسنه درك و تفاهم و تعامل بین راهنما و مراجع را تسهیل می کند)
- ✓ اطمینان از آمادگی مراجع
- ✓ عینیت دادن به اطلاعات ارائه شده
- ✓ اطمینان از درك اطلاعات
- ✓ جلب همکاری مراجع
- ✓ توجه به احساسات مراجع

✓ پیشنهاد حرف و مشاغل

هدفهای ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای از نظر بری فیلد ۱۹۴۸

۱. آگاهاندن: لازمه انتخاب صحیح داشتن اطلاعات کافی است. آگاهی پایه عمل صحیح
۲. سازش دادن: فرد باید در نهایت شغلی را انتخاب کند و با آن سازگار شود و بطور موفقیت آمیز بدان ادامه دهد.
۳. ایجاد انگیزه: ارائه اطلاعات شغلی وسیله ای برای تحریک فرد به انتخاب شغل به حساب می آید. هدف از ارائه اطلاعات در نهایت انتخاب مناسب شغل است.

هدفهای ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای در دوره ابتدائی:

مهمترین هدف آن است که دانش آموزان متوجه شوند وجود تمام مشاغل مشروع برای ادامه زندگی افراد و نیز بقای جامعه لازم و ضروری است. ایجاد علاقه و تجسس و سوال در باره مشاغل مختلف.

هدفهای ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای در دوره راهنمایی:

شناخت استعداد های گوناگون، ایجاد روحیه همکاری و مسئولیت پذیری، آشنایی نسبی با کارهای دستی و تولیدی - آموزشهای نظامی، سیاسی و اجتماعی - مشاغل را بطور کاملتری نسبت به دوره ابتدائی بررسی کنند- از توانائیا و خصوصیات خود آگاهی بیشتری پیدا بکنند- انتخاب رشته مناسب - طرح ریزی شغلی و حرفه ای.

هدفهای ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای در دوره دبیرستان :

آماده ساختن دانش آموزان برای ادامه تحصیلات دانشگاهی - دانش آموزان به انتخاب شغل نزدیکتر می شوند - اشتغال در جامعه - دو هدف اصلی:

الف) فراهم آوردن امکانات و موقعیتی که دانش آموز با خود شناسی و حرفه شناسی کاملتر و دقیق تر طرح ریزی شغلی و حرفه ای را دنبال نماید و مشکلات موجود در انتخاب شغل را مرتفع سازد. (با ایجاد تفکر و بحث در باره مشاغل)

ب) ارائه اطلاعات دقیق تری در باره نتایج آزمونها روانی - شناسائی مشاغل متعدد و امکانات و فرصت های استخدامی که در دسترس دانش آموز قرار گیرد.

روشهای ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای :

روشها متنوعند ولی اکثرا" از روشهای زیر استفاده می شود.

از مراجع می خواهیم مقدار زیادی از گفتار و بحث و فعالیت جلسه را بر عهده گیرد - توجه زیاد به احساسات مراجع - اداره جلسه به روش غیر مستقیم.

مشاور مقدار چشمگیری از فعالیت جلسه را بر عهده می گیرد و بطور مستقیم به اداره جلسه مبادرت می ورزد. (تعبیر و تفسیر، پرسش، ارائه راه حل و پیشنهاد مشاغل مختلف در جهت هدفهای از قبل تعیین شده، سعی می شود مراجع به بینش و بصیرت کافی نائل آید و انتخاب مناسبی انجام دهد).

مشاور انعطاف پذیری بیشتری دارد و به اقتضای موقعیت و نوع مشکل شیوه مناسبی (مستقیم یا انتخابی) را بکار می بندد و در پایان جلسه برای مراجع تکلیف نیز تعیین می شود.

سعی شود در حداقل زمان به هدفهای تعیین شده رسید.

محاسن روش گروهی:

در وقت و زمان صرفه جویی می شود - ایجاد بحث های گروهی - شناخت سایر دانش آموزان و یادگیری از طریق یکدیگر (ارتباط متقابل) - اینکه مشکل آنها منحصر به فرد نبوده دیگران نیز مشکل مشابهی دارند.

معایب روش گروهی :

برخی مشکلات خصوصا" در جلسات اولیه قابل طرح و بررسی نمی باشند و باید در جلسات انفرادی مطرح گردند. نمی تواند برای همه اعضاء به یک اندازه مفید واقع شود (سعی شود گروه متجانس باشد) - کمبود رهبران گروهها که لایق و مجرب باشند - در مدارس کشور ما به علت آزاد نبودن وقت دانش آموزان در طی روز جهت شرکت در جلسه عملا" تشکیل گروه با مشکل مواجه است.

روشهای کسب اطلاعات شغلی و حرفه ای

کمک به مراجع در خود شناسی و نیز ارائه اطلاعات شغلی و حرفه ای از وظایف مهم و اولیه راهنما و مشاور شغلی و حرفه ای بشمار می آید. (مشاور مراجع را در استفاده از روش و منابع مورد نظر راهنمایی می نماید)

۱- روش استفسار: پرسش از افراد و مراجعه به موسسات مختلف اطلاعات شغلی و حرفه ای - بعضا بجای مراجعه حضوری از طریق نامه اقدام می گردد. (در چنین مواقعی مشاور نحوه نوشتن نامه و ارائه گزارش و چگونگی پرسش - چگونگی ترتیب دادن ملاقات را یاد آور می شود).

۲- روش بازدید: فعالیتی آموزشی - تفریحی، یکی از عملی ترین روشهای کسب اطلاعات شغلی و حرفه ای است. علاوه بر کسب اطلاعات نظری بطور عملی نیز در جریان انجام کار قرار می